

Πάτρα, 12.5.2021

Παραλειπόμενα Μεγαλοσαββατιάτικου έορτασμού τῆς Ἀνάστασης τοῦ Κυρίου!

Τὸ φετινὸ Πάσχα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ μείνει ἀναμφίβολα στὴν ἱστορία. Εἶναι πραγματικὰ σταθμὸς γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας ζωὴ. Στὸ μέλλον σὲ αὐτὸ τὸ Πάσχα 2021 θὰ κάνουν ἀναφορὰ ὅσοι ὡς ἀληθινὰ παιδιὰ καὶ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ πονοῦν γιὰ τὴν ἐκπτώση ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ λειτουργικὴ τάξη, τὴν κανονικὴ παράδοση, τὸ Ὁρθόδοξο ἥθος ποὺ ἐπισυνέβη.

Σὲ αὐτὸ τὸ Πάσχα θὰ ἀναφέρονται πολὺ συχνὰ καὶ ὅσοι προσπαθοῦν νὰ καταστήσουν τὴν Ὁρθόδοξη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μία παπο-προτεσταντικὴ σύναξη ποὺ θὰ διασώζει ὡς φολκλορικὰ τὰ ἐξωτερικὰ λατρευτικὰ στοιχεῖα ἀπαλλαγμένα ὁμως ἀπὸ τὴν οὐσία τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογίας καὶ ζωῆς, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ ὑπηρετεῖ ὡς θεραπεινὸς ἀλλότρια συμφέροντα.

Γιατί ὄχι; Αὐτὸ δὲν ἔγινε; Ἡ ΔΙΣ χωρὶς ἐξουσιοδότηση τοῦ Σώματος τῆς Ἱεραρχίας ὑλοποίησε ἀσεβεῖς κυβερνητικὲς ἐντολὲς ποὺ πρῶτιστο σκοπὸ εἶχαν καὶ ἐπέτυχαν τὴν ταπείνωση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κατόπιν αὐτῶν κάποιοι θριαμβολογοῦν ὅτι οἱ ἱερεῖς ὑπάκουσαν, ὁ λαὸς συμμορφώθηκε μὲ τὴν ἀπόφαση καὶ κατέκλεισε τοὺς ναοὺς μὲ προεξάρχοντα τὸν “εὐλαβέστατο” κατὰ πάντα Πρωθυπουργό, ὁ ὁποῖος ἐνθουσιασμένος γιὰ τὸ μοναδικὸ στὴν ἱστορία κατόρθωμά του παρέστη στὴν Ἀνάσταση φορώντας τὴ μάσκα -ἀκριβέστερα τὸν κημῶ, τὸ μουρόπανο¹- γιὰ νὰ γιορτάσει ὄχι τὴν τριήμερη ἀλλὰ τὴ διήμερη Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ!

Ὁ ταλαίπωρος λαὸς, ἀκατήχητος ὢν, ὑπάκουσε καὶ συμμορφώθηκε σὲ **«ἀκατανόητες καὶ ἀσεβέστατες ἀποφάσεις, ποὺ ἀφοροῦσαν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας»**, ὅπως πολὺ εὐστοχα τὶς χαρακτήρισε ὁ Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ κ. Θεόκλητος. Ἀντί, λοιπόν, νὰ κλαῖμε καὶ νὰ ἀναλογιστοῦμε τὶς εὐθύνες μας ὡς ποιμαίνουσα Ἐκκλησία γιατί ὁ λαὸς μας ὑπάκουσε στὴν περιφρόνηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, πανηγυρίζουμε!

Τί καὶ ἂν ἐορτάστηκε ἡ Ἀνάσταση τὸ Μ. Σάββατο καὶ ὄχι τὴν Κυριακή;

Τί καὶ ἂν σχεδὸν ὅλοι ὅσοι κοινώνησαν εἶχαν φάει τὸ Μ. Σάββατο;

Τί καὶ ἂν κάποιοι εἶχαν κοινωνήσει καὶ τὸ πρωὶ τοῦ Μ. Σαββάτου;

Τί καὶ ἂν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς δὲν ἦσαν ὅλο τὸ Μ. Σάββατο νηστικοὶ γιὰ νὰ λειτουργήσουν;

Τί καὶ ἂν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς εἶχαν λειτουργήσει καὶ κοινωνήσει πάλι τὸ πρωὶ τοῦ Μ. Σαββάτου;

Τί καὶ ἂν ἡ ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως συμπίπτει μὲ τὸν κανονικὸ ἐορτασμὸ τοῦ Νομικοῦ Πάσχα;

Τί καὶ ἂν καταλύθηκε ἡ πρώτη καὶ μοναδικὴ σὲ αὐστηρότητα νηστεία τοῦ Μ. Σαββάτου;

Τί καὶ ἂν εἶχαμε συνοδικὴ ἐγκυκλίω κακοποίηση καὶ κατάργηση τοῦ Ἀναστάσιμου Ὁρθρου;

Εἰλικρινὰ διερωτῶμαι πῶς τακτοποίησαν τὴ συνείδησή τους ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς οἱ ὁποῖοι ἀναμφισβήτητα σέβονται τὴν (ἀρχ)ιερωσύνη τους μὲ αὐτὴ τὴν τόσο ὠμὴ ἀνατροπὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως;

Ἡ σοβαρότητα τῆς πνευματικῆς κρίσης ποὺ διέρχεται ἡ τοπικὴ μας ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία δὲν ἐντοπίζεται μόνο σὲ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τὴν Συνοδικὴ Ἀπόφαση τῆς 20.4.21 καὶ στὴ σχετικὴ ὑπ' ἀριθμ. 3041/21.4.21 Συνοδικὴ Ἐγκύκλιο, ἀλλὰ καὶ στὸ γεγονός ὅτι ἐνῶ **σὲ καμία σχεδὸν Μητρόπολη δὲν ἐφαρμόστηκαν ὅσα κελεῖται ἡ Συνοδικὴ Ἀπόφαση καὶ Ἐγκύκλιος**, ἐλάχιστες ἦταν οἱ Μητροπόλεις ποὺ στάθηκαν ἀντρίκια νὰ καταδείξουν πόσο **«ἀκατανόητες καὶ ἀσεβέστατες (ἦταν οἱ) ἀποφάσεις**,

¹ Κατὰ τὴν εὐστοχὴ ἐπισήμανση το. Γ. Τζανάκη, «Ἐν κημῶ καὶ χαλινῶ. Σὰν τὰ ζῶα στὴ σειρά» (1.4.21), στὸ Ἐν κημῶ καὶ χαλινῶ. Σὰν τὰ ζῶα στὴ σειρά. | ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ (wordpress.com)

πὸ ἀφοροῦσαν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας». Πιὸ θλιβερὸ εἶναι ὅτι βρέθηκαν σοβαροὶ ἐπίσκοποι πὸν προσπάθησαν ἀνεπιτυχῶς νὰ συνηγορήσουν θεολογικὰ ὑπὲρ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν.

Ἐπὶ πῆρξαν καὶ ἄλλοι πὸν εἶθισται νὰ προσεγγίζουσι τὰ σοβαρὰ ζητήματα τῆς πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μὲ σοβαρότητα ἀντίστοιχη τῆς δικῆς τους παρουσίας καὶ διακονίας, καὶ ἀπεφάνθησαν: εἶναι «*σχισματικοὶ καὶ πλανημένοι ὅσοι ἀντιδροῦν στὴ συνοδικὴ ἀπόφαση*»²! Ἐασον αὐτοὺς χαίρειν...

Βέβαια τὴν πιὸ σοβαρὴ συνέπεια ἀπὸ τὶς «*ἀκατανόητες καὶ ἀσεβέστατες ἀποφάσεις*» ὑπέστη ὁ συνοδικὸς θεσμὸς. Κλονίστηκε ἔτι πλέον ὁ σεβασμὸς τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ στὶς Συνοδικὲς Ἀποφάσεις! Νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀπόφαση τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σὲ καθαρὰ ἐκκλησιαστικό-λειτουργικό ζήτημα πὸν νὰ ἀπαξιώθηκε καὶ νὰ περιφρονηθήκε de facto ἀπὸ σύνολο σχεδὸν τὴν Ἱεραρχία, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς Ἱεράρχες πὸν τὴν ἐφάρμοσαν, ὅσο τὴν ἐφάρμοσαν... Ὅμως οὐδὲν κακὸ ἀμιγῆς καλοῦ, διότι ἔγινε πλέον σὲ ὅλους ἀντιληπτὸ ὅτι ὁ συνοδικὸς θεσμὸς, ὅπως ὅλα τὰ πράγματα στὴν Ἐκκλησία λειτουργοῦν σωστὰ καὶ **ἀξίζουν τὸ μεγάλο σεβασμὸ μας μόνον ὑπὸ προϋποθέσεις**. Δὲν εἶναι παπικῶ τῶ τρόπῳ ex sese θεόπνευστος καὶ ἀλάθητος ὁ συνοδικὸς θεσμὸς καὶ οἱ ἀποφάσεις του, ἀλλὰ μόνον **ὑπὸ τὴν προϋπόθεση ὅτι ἐκφράζουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση-παράδοση**. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι ὅταν δὲν ὑπάρχει ἐκφραση τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοστεῖ ἀκόμα καὶ ὁμόφωνη συνοδικὴ ἀπόφασι. Αὐτὸ ἔχει διδάξει ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοσι. Μόνον ὁ παπικὸς θεσμὸς ἀπαιτεῖ ἀπόλυτη ὑπακοή σὲ ὅλες τὶς ex cathedra ἀποφάσεις του διότι θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἀλάθητος ex sese non ex consensu ecclesiae.

Ὅμως εἶναι ἐξαιρετικὰ τραγικὸ καὶ τραγελαφικὸ συνάμα κάποιοι, ἐλάχιστοι, εὐτυχῶς, Ἱεράρχες, πὸν ἐνῶ οὔτε οἱ ἴδιοι οὔτε οἱ περισσότεροι συνεπίσκοποι τους τήρησαν τὴ Συνοδικὴ Ἀπόφασι καὶ τὰ κελεύσματα τῆς Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ἐγκαλοῦν καὶ τιμωροῦν τοὺς ἱερεῖς πὸν δὲν τὴν ἐφάρμοσαν... Ἡ ἀπόλυτη παράκρουσι... Νὰ περιμένουμε μήπως τὴν στοιχειώδη συνέπεια νὰ προβοῦν καὶ σὲ μηνυτήρια ἀναφορὰ ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου ἐναντίον ὄλων τῶν συνεπισκόπων τους πὸν δὲν τήρησαν τὴ Συνοδικὴ Ἀπόφασι; Μᾶλλον ἀπίθανο...

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς δώσει μετάνοια γιὰ τὴν εἶναι σίγουρο πὸς τὰ χειρότερα δὲν ἔχουν ἔρθει, ἀφοῦ τόσο εὐκόλα καὶ ἐλαφρᾶ τῇ καρδίᾳ μὲ μία ἀπόφασι ἀνατρέπεται ἡ δισχιλιετὴς ἐκκλησιαστικὴ παράδοσι, θεμελιώδεις ἀποφάσεις καὶ κανόνες Οἰκουμενικῶν Συνόδων πὸν μέχρι χθὲς δὲν φανταζόταν κανεὶς ὅτι θὰ περιφρονηθοῦν τόσο εὐκόλα.

Κάποιοι εἶπαν ὅτι μία φορὰ ἔγινε τὸ λάθος καὶ δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναληφθεῖ ἄς μὴν ἀσχολούμαστε πλέον μὲ αὐτό. Δυστυχῶς δὲν συμμερίζομαι τὴν προσέγγισι αὐτή, διότι μὲ τὴν ἴδια εὐκόλα πὸν μετατέθηκε ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως ἀπὸ τὴν Κυριακὴ στὸ Σάββατο ἔτσι καὶ στὸ μέλλον εὐκόλα θὰ ἀνατραποῦν καὶ ἄλλες θεμελιώδεις στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀρχὲς καὶ παραδόσεις. Μήπως δὲν ζήσαμε παρόμοιο “σεβασμὸ” στὴν Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ τῆς ἀρχιερωσύνης μὲ τὴν ἀναγνώρισι ὡς κανονικῶν καὶ ἐγκύριων τῶν “χειροτονιῶν” πὸν τέλεσε ἕνας ἀπατεῶνας καὶ τσαρλατᾶνος στὴν Οὐκρανία;!

Ἐπιπλέον δὲ ἡ προσπάθεια νὰ δικαιολογηθοῦν οἱ «*ἀκατανόητες καὶ ἀσεβέστατες ἀποφάσεις, πὸν ἀφοροῦσαν τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας*» ἄφησαν ἀρνητικὴ παρακαταθήκη σὲ ὅσους χρόνια τῶρα προσπαθοῦν νὰ ἐξισώσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας ζωὴ καὶ παράδοσι μὲ τὰ ὅποια ἀποκυήματα τῆς θεολογούσης διανοίας τους.

Σὲ κείμενό μου μὲ τίτλο «*Καὶ ἀναστάντα τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς κυβερνητικὰς ἐντολάς*» (27.4.21)³ προσπάθησα νὰ καταδείξω μὲ στοιχεῖα πόσο ἀπαράδεκτη ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως εἶναι ἡ ἀπόφασι γιὰ μετᾶθεσι τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου τὸ Μ. Σάββατο. Ἄς ἐπιτραπεῖ νὰ σημειώσω ὅτι τὰ προσαχθέντα ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρο στοιχεῖα (πατερικὲς καὶ ἱστορικὲς μαρτυρίες,

² Βλ. τὸν αὐτοπροβαλλόμενο ὡς «Γέροντα Νεκτάριου» (Μουλατσιώτης), στὸ <https://www.youtube.com/watch?v=EQoCT2742-w&t=111s>

³ <https://www.romfea.gr/katigories/10-apopseis/43268-peri-tis-synodikis-egkykliou-gia-tin-metathesi-tis-anastasis.> «*Καὶ ἀναστάντα τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς κυβερνητικὰς ἐντολάς*»! | ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ (wordpress.com), http://anastasiosk.blogspot.com/2021/04/blog-post_734.html,

κανονικές αποφάσεις Οικουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων, σχόλια ἐγκρίτων κανονολόγων) δὲν ἔτυχαν ἀμφισβήτησης ἀπὸ κανένα. Σὲ συνέχεια τοῦ ἀνωτέρω κειμένου μου προσθέσω συμπληρωματικά.

Κάποιοι πρόβαλλαν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα πρόβλημα νὰ τελεστοῦν δύο Θ. Λειτουργίες τὸ Μ. Σάββατο, διότι, **α)** ἡ ἡμέρα ἀλλάζει τὸ ἀπόγευμα στὸν Ἑσπερινό, δηλαδὴ μετὰ τὸν Ἑσπερινὸ τοῦ Μ. Σαββάτου ἔχουμε ἄλλη ἡμέρα, Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, καὶ **β)** βάσει τοῦ Τυπικοῦ ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὸν κανόνα ἀπαγόρευσης τέλεσης δύο Θ. Λειτουργιῶν τὴν ἴδια ἡμέρα οἱ τρεῖς Δεσποτικὲς ἑορτὲς: παραμονὴ Χριστουγέννων καὶ Θεοφανίων, καὶ Μ. Σάββατο, λόγω τῆς ἰδιαίτερης σπουδαιότητος τῶν ἑορτῶν⁴.

Ἡ προσεκτικὴ, ὅμως ἀνάγνωση τῶν τυπικῶν διατάξεων ὀδηγεῖ σὲ ἐντελῶς ἀντίθετα συμπεράσματα καὶ ἐπιβεβαιώνει ὅτι **ἀπαγορεύεται κατηγορηματικῶς ἡ τέλεση δύο Θ. Λειτουργιῶν ἀκόμα καὶ αὐτὲς τὶς ἡμέρες (ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ).**

Ἄς δοῦμε τί προβλέπει τὸ Τυπικὸ:

1. Ὅταν ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανίων τυγχάνει ἡμέρα **Τρίτη ἕως Σάββατο**, τὴν παραμονὴ τῶν ἑορτῶν (Δευτέρα ἕως Παρασκευὴ) τελεῖται ὁ **πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς τῆς ἑορτῆς μετὰ Θ. Λειτουργίας Μ. Βασιλείου** καὶ ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς τελεῖται Θ. Λ. Ἰω. Χρυσοστόμου.

2. Ὅμως ὅταν ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανίων τυχαίνει ἡμέρες **Κυριακὴ ἢ Δευτέρα**, τὴν παραμονὴ τῶν ἑορτῶν (Σάββατο ἢ Κυριακὴ) τελεῖται **μόνο ὁ πανηγυρικὸς Ἑσπερινὸς τῆς ἑορτῆς χωρὶς Θ. Λειτουργία**, καὶ ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς ἡ Θ. Λειτουργία Μ. Βασιλείου.

Γιὰ ποιὸ λόγο τὸ τυπικὸ ἀπαγορεύει ρητῶς νὰ τελεστεῖ τὸ ἀπόγευμα Ἑσπερινὸς μαζί με Θ. Λειτουργία καὶ ἐπιτάσσει μόνο πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ ὅταν ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ Θεοφανίων πέφτει Σάββατο ἢ Κυριακὴ;

Διότι ἀπλούστατα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση καὶ τάξη: **1. Εἶναι ἀδιανόητη ἡ τέλεση δύο Θ. Λειτουργιῶν τὴν ἴδια μέρα** (ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ), καὶ **2. Ἀπαγορεύεται ἡ τέλεση Θ. Λειτουργίας ὅταν ὁ ἱερουργῶν ἱερέας δὲν εἶναι ἀπολύτως νηστικὸς ὅλη τὴν ἡμέρα μέχρι νὰ λειτουργήσει**, καθὼς καὶ **οἱ πιστοὶ δὲν μποροῦν νὰ κοινωνήσουν ἂν ἔχουν φάει πρὶν** (κανόνες Στ-29, Καρθ-41 (-48), Καρθ-47 (-50), Νικηφ-9)!

Γιὰ νὰ κατανοήσουμε καλύτερα τὴ λειτουργικὴ πράξη πρέπει νὰ θυμηθοῦμε ὅτι:

1. Οἱ κατ' ἐξοχὴν βαπτισματικὲς ἡμέρες τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἦταν τὸ Πάσχα καὶ ἡ 6^η Ἰανουαρίου (ἑορτὴ τῆς Θ. Ἐπιφανείας (Χριστοῦγεννα καὶ Θεοφάνια μαζί – ἀργότερα διαχωρίστηκαν τὰ Χριστοῦγεννα στίς 25 Δεκεμβρίου). Οἱ πανηγυρικὲς αὐτὲς ἑορτὲς τῆς Ἀναστάσεως καὶ Θ. Ἐπιφανείας (Γέννηση καὶ Βάπτισμα Κυρίου) ἦταν οἱ καταλληλότερες γιὰ τὴν ὑποδοχὴ διὰ τοῦ Βαπτίσματος τῶν νέων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἀπόγευμα, λοιπόν, τῆς παραμονῆς τῶν μεγάλων αὐτῶν ἑορτῶν κατὰ τὴν ὥρα τοῦ Ἑσπερινοῦ ὅπου ἔχουμε τὴν προετοιμασία-ἐναρξη τῆς πανηγύρεως τῆς ἑορτῆς, τελοῦνταν οἱ ὁμαδικὲς βαπτίσεις τῶν Κατηγουμένων⁵, καὶ, ἀσφαλῶς, μετὰ τὴ βάπτισμα ἀκολουθοῦσε ἡ πανηγυρικὴ Θ. Λειτουργία. Στὴ συνέχεια, πιστοὶ καὶ νεοφώτιστοι παρέμεναν σὲ ὅλη τὴν παννυχίδα μέχρι τὰ ξημερώματα τῆς κυριωνύμου ἡμέρας ὅποτε ἐτελεῖτο ἡ Θ. Λειτουργία καὶ μετὰ ἀπονήστευαν (Στ-89, Διονυσ-1). Συνεπῶς ἡ **Θ. Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου πὸς τελεῖται τὴν παραμονὴ μαζί με τὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς ἔχει νὰ κάνει κυρίως μετὰ τὴ Βάπτισμα καὶ ὄχι μετὰ τὴ σπουδαιότητα τῆς ἑορτῆς.** Ἄν δὲν ὑπῆρχαν οἱ ὁμαδικὲς Βαπτίσεις δὲν θὰ ἐτελεῖτο ἡ **Θ. Λειτουργία μαζί με τὸν Ἑσπερινὸ τὴν παραμονὴ** (ὅπως δὲν τελεῖται τὴν μεγάλη ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τὴ Δευτέρα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος).

⁴ Ἰ. Μ. Ἐδέσσης, «Γιὰ τὸν χρόνο ἑορτασμοῦ τῆς Ἀναστάσεως» (26.4.21), στὸ http://istographos.blogspot.com/2021/04/blog-post_26.html.

⁵ Κατάλοιπα αὐτῆς τῆς λειτουργικῆς πρακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας διατηροῦνται μέχρι σήμερον στὴ λειτουργικὴ μας πράξη (πολλὰ παλαιοδιαθηκικά ἀναγνώσματα, ἀποστολικό-εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα).

2. Ασφαλώς, ἡ Βάπτισμα καὶ ἡ Θ. Λειτουργία-Θ. Κοινωνία προϋπέθετε αὐστηρὴ νηστεία [«*προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος*»⁶ καὶ κανόνες Στ-29, Καρθ-41 (-48), Καρθ-47 (-50), Νικηφ-9]. Ἡ παραμονὴ λοιπὸν τῆς Θ. Ἐπιφανείας (5 Ἰανουαρίου) καὶ ἡ παραμονὴ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου (Μ. Σάββατο) εἶναι μέρες αὐστηρότατης νηστείας, λόγω τῆς Βαπτίσεως⁷ καὶ συνακόλουθα τῆς τελέσεως Θ. Λειτουργίας τὸ ἀπόγευμα μὲ τὸν Ἑσπερινό. Ἐπιπλέον, τὸ Μ. Σάββατο ἡ αὐστηρότατη νηστεία ὡς ἔχουσα Κυριακὴ θεμελίωση λόγω τῆς Τριημέρου Ταφῆς τοῦ Κυρίου («*ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν*», Ματθ. 9, 14-15) ἐκτείνεται καὶ μετὰ τὸν Ἑσπερινό-Θ. Λειτουργία καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας τοῦ Μ. Σαββάτου μέχρι τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἀναστάσιμης Θ. Λειτουργίας τὰ ξημερώματα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ὅποτε καὶ ἀπονηστεύουμε (Στ-89, Διονυσ-1).

3. Ὅμως, ὅταν Χριστούγεννα-Θεοφάνια πέφτουν Κυριακὴ ἢ Δευτέρα, τὴν παραμονὴ τῶν ἑορτῶν, δηλαδὴ τὸ Σάββατο ἢ τὴν Κυριακὴ, **δὲν μπορεῖ νὰ τελεστῆ ὁ Ἑσπερινὸς μαζί με Θ. Λειτουργία καὶ τελεῖται μόνο Ἑσπερινὸς** διότι:

α. Ἀπαγορεύεται αὐστηρὰ ἡ νηστεία τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ (κανόνες Ἀποστ-64, Στ-55), συνεπῶς δὲν μποροῦν οἱ ἱερεῖς νὰ ἱεουργήσουν καὶ νὰ κοινωνήσουν καὶ οἱ πιστοὶ νὰ κοινωνήσουν, ἄρα δὲν ἐπιτρεπτόταν τέλεση Θ. Λ. καὶ

β. Ἐπειδὴ κάθε Σάββατο καὶ Κυριακὴ πρωὶ ὅλο τὸ χρόνο προβλέπεται τέλεση πλήρους Θ. Λειτουργίας (κανόνες: Στ-52⁸, Λαοδ-49⁹, Λαοδ-51¹⁰) **δὲν θὰ ἦταν δυνατόν τὸ ἀπόγευμα μαζί ἢ μετὰ τὸν Ἑσπερινὸ νὰ τελεστῆ καὶ πάλι γιὰ δευτέρη φορὰ μέσα στὴν ἴδια μέρα Θ. Λειτουργία** καὶ νὰ κοινωνήσουν οἱ πιστοὶ δύο φορές τὴν ἴδια μέρα! Κάτι τέτοιο ἀπαγορεύεται αὐστηρὰ σὲ ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ μᾶς παράδοση!

Τὸ Μ. Σάββατο ὅμως δὲν ὑπάρχει τέτοιο πρόβλημα διότι τὸ Μ. Σάββατο τὸ πρωὶ τελεῖται μόνο ὁ Ὁρθρος τοῦ Μ. Σαββάτου (δηλ. ὁ Ἐπιτάφιος - στὶς ἐνορίες τελεῖται Μ. Παρασκευὴ βράδυ) καὶ ποτὲ Θ. Λειτουργία. Ἡ Θ. Λειτουργία (τοῦ Μ. Βασιλείου) ἐτελεῖτο κανονικὰ τὸ ἀπόγευμα, στὸν Ἑσπερινὸ τοῦ Μ. Σαββάτου (Α' Ἀνάσταση), ὅποτε οἱ πιστοὶ νηστικοὶ ὅλη τὴν ἡμέρα κοινωνοῦσαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ ἀργότερα τὸ βραδάκι τοῦ Μ. Σαββάτου ἄρχιζε ἡ Παννυχίδα, μετὰ τὸ μεσονύκτιο ψαλλόταν τὸ «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!» καὶ ἀκολουθοῦσε ἡ Θ. Λειτουργία τὰ ξημερώματα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα (περὶ τὴν ἀλεκτροφωνία, σύμφωνα μὲ τὸν Διον-1)!

Γιὰ περισσότερα στοιχεῖα καὶ πιὸ ἀναλυτικὰ στὸ κείμενο **«Καὶ ἀναστάντα τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς κυβερνητικὰς ἐντολὰς»** (27.4.21)¹¹. Ἐπικαλοῦμαι μόνο τὴν ἄποψη τοῦ μεγάλου κανονολόγου τῆς οἰκουμενικῆς Ὀρθοδοξίας Ἁγ. Νικοδήμου, ὁ ὁποῖος γνώριζε πολὺ καλά –καὶ πολὺ καλύτερα ἀπὸ ὅλους μας– καὶ τὴ λειτουργικὴ τάξη καὶ ζωὴ καὶ τὸ πολιτικὸ καὶ τὸ βυζαντινὸ τρόπο μετρήσεως τῆς ἡμέρας, καὶ συγκεφαλαίωσε τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση στὸ κρίσιμο ζήτημα τοῦ

⁶ Διδαχὴ Ἁγ. Ἀποστόλων 7, 4, ΒΕΠΕΣ 2, 217: «*Πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴ τινες ἄλλοι δύνανται κελύσεις δὲ νηστεῦσαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μιᾶς ἢ δύο*», βλ. Π. Σκαλτσῆ, «Ἡ προβαπτισματικὴ νηστεία» στὸ Λειτουργικὲς Μελέτες I, ἐκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 2010, σσ. 87-88.

⁷ Βλ. Νικόδημος (Βαλληνδράς), Μητροπολίτης Πατρῶν, «Περὶ τοῦ Μεγάλου Ἁγιασμοῦ καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ», στὸ https://www.pentapostagma.gr/arheio/19066_peri-toy-megaloy-agiasmoy-kai-tis-hriseos-aytoy.

⁸ «Ἐν πάσαις ταῖς τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς τῶν νηστεϊῶν ἡμέραις, παρεκτὸς Σαββάτου, καὶ Κυριακῆς, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων ἱερὰ λειτουργία». Σύμφωνα δὲ μὲ τὸν Ἁγ. Συμεὼν Θεσσαλονίκης: «Ἐπεὶ γὰρ ἀναγκαιοτάτη πρὸ παντὸς ἢ φρικτοτάτη καὶ ἱερὰ τελετὴ, καὶ τοῦ κόσμου παντὸς σωτήριον, οὐκ ἔδοξεν δίκαιον εἶναι καθόλου πεπαῦσθαι ταύτην οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν μεγάλην ὀνομαζομένην καὶ οὔσαν Τεσσαρακοστήν. Διὸ καὶ ἐν αὐτῇ κατὰ Σάββατον μὲν οἱ Πατέρες διευτώσαντο καὶ Κυριακὴν, τὴν ἱερὰν ἐπιτελεῖν ἡμᾶς θυσίαν, ἐκπληροῦντες τὸ τοῦ Κυρίου παράγγελμα... Ἐν ταῖς πέντε δὲ ἡμέραις λειτουργεῖν προηγιασμένα, καὶ οὐδ' ἐν ἄλλῃ τινὶ ἡμέρᾳ τὴν ἀναίμακτον καὶ ζωόθυτον θυσίαν τελείσθαι οὐ νομοθετήκασι» (PG 155, 904B).

⁹ Λαοδ-49: «Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μόνον», βλ. σχόλια Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος στὸν Στ-52, στὸ Γ. Ράλλη-Μ.Ποτλή, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ἐκδ. Β. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη 2002, τ. Β', σ. 427-428.

¹⁰ Λαοδ-51: «Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς Σαββάτοις καὶ ταῖς Κυριακαῖς».

¹¹ http://anastasiosk.blogspot.com/2021/04/blog-post_734.html, «Καὶ ἀναστάντα τῇ δευτέρῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς κυβερνητικὰς ἐντολὰς»! | ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ ΤΑΣ ΘΥΡΑΣ (wordpress.com)

καθορισμοῦ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμέρας σημειώνοντας ἐπιγραμματικά: «**ἡ ἡμέρα ἀρχινᾷ... ἀπὸ τῆς ζ΄ ὥρας τῆς νυκτὸς (ὥρα 1:00 πμ) καὶ τελειώνει ἕως τῆς στ΄ ὥρας τῆς ἀκολούθου νυκτὸς καὶ ὅ,τι πρᾶγμα γένη ἀναμεταξὺ εἰς τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου τούτου, φαίνεται καὶ λέγεται ὅτι ἐν ἡμέρα (ἴσως μιᾷ) ἐγένετο**»¹². Τὰ ἀντίθετα εἶναι διανοητικὰ ἐπινοήσεις ἀλλότριες τῆς ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης καὶ ἐμπειρίας...

Συμπερασματικά:

1. Ἡ μακραίωνη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας δὲν **μπορεῖ μὲ κανένα τρόπο νὰ ἀνεχθεῖ τὴν τέλεση δύο Θ. Λειτουργιῶν τὴν ἴδια μέρα (ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ)**. Ποτὲ δὲν διανοήθηκαν οἱ Ἅγιοι ὅτι μὲ τὸν Ἑσπερινὸ ἀλλάζει ἡ ἡμέρα καὶ ἔτσι ἐπιτρέπεται ἡ τέλεση θ. Λειτουργίας τὸ πρωὶ καὶ στὴ συνέχεια τὸ βραδάκι ἄλλη Θ. Λειτουργία μετὰ τὸν Ἑσπερινό!

2. Μὲ κανένα τρόπο δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τέλεση Θ. Λειτουργίας ἀπὸ ἱερεῖς ποὺ ἔχουν φάει οὔτε ἐπιτρέπεται νὰ κοινωνήσουν οἱ πιστοὶ ποὺ εἶναι φαγωμένοι καὶ δὲν εἶναι ἀπολύτως νηστικοί. Μοναδικὴ δυνατότητα ἄσκησης οἰκονομίας ἔχουμε ὅταν κάποιος εἶναι ἐτοιμοθάνατος, τότε μπορεῖ νὰ κοινωνήσει καὶ ἂς μὴν εἶναι νηστικὸς (Νικηφ-9¹³).

Ἦταν τόσο αὐστηρὴ ἡ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ δὲν **παρεῖχε τέτοια κατ' οἰκονομία ἐξαίρεση** οὔτε στίς μεγάλες ἐορτὲς τῆς Θ. Ἐπιφανείας (Χριστούγεννα καὶ Φῶτα). Προτιμᾷ νὰ ἀλλάξει τὸ Τυπικὸ τῆς τέλεσης πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ Θ. Λειτουργίας τὴν παραμονή καὶ **νὰ μὴν τελέσει Θ. Λειτουργία παρὰ μόνον Ἑσπερινὸ προκειμένου νὰ μὴν παραβεῖ τὶς θεμελιώδεις αὐτὲς λειτουργικὲς καὶ κανονικὲς ἀρχὲς ποὺ ἔχουν διαποτίσει ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοση.**

π. Ἀναστάσιος Γκοτσόπουλος

¹² Σχόλιο στὸν Στ-89, Πηδάλιον, ἐκδ. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 297-298.

¹³ Νικηφ-9: «Δεῖ μεταδιδόναι τῆς θείας Κοινωνίας τῷ ἀσθενούντι ἀποθανεῖν κινδυνεύοντι, καὶ μετὰ τὸ γεύσασθαι βρώσεως».